

028. Achtste Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds (auteur: Aurel Sercu)

Finale voor de junioren: 'Gezocht: thema'

Een mens denkt dat het ineenflansen van zo'n finaleproef een makkie is, een peulenschil. Vergeet het maar! Dit zogenaamde akkefietje, dit fluitje van een cent is telkenjare weer zwaar labeur, het resultaat van meer trans- dan inspiratie en van veel kunst- en vliegwerk.

Het moet immers origineel en creatief zijn, want een clichématige stereotiepe tekst wordt door de deelnemers resoluut en onmeedogend de grond in geboord. Het moet leutig zijn en zeker niet te chagrijnig of sikkeneurig.

Bij voorkeur een beetje smeug en niet te sarcastisch. En in Standaardnederlands! Zeker niet doorspekt met dat typische vocabularium van boven de Moerdijk. Zoals suderans in plaats van sinaasappelsap. Of een bakkie leut voor een kopje koffie. Of pikketanis en hassebasie voor een simpele borrel.

Het mag wel een ietsepietsie (sorry: een heel klein beetje) moeilijk zijn, maar dan ook weer niet te veel van het goede. Geen aartsmoeilijke klotetekst vol instinkers waarbij de haren te berge rijzen. Anders wordt je een intraveneuze morfine-injectie toegewenst, tenzij je liever ter plaatse gelyocht wilt worden.

Maar anderzijds moet je ook allang niet meer speculeren op lange ij en korte ei. Zoiets zal de bollebozen echt niet meer verblijven. De tijd dat dit hen verblijdde en dat ze er zich in vermeiden is heus wel voorbij. De doorsnedeelnemer weet maar al te goed hoe de zee deint. En dat je ook kunt deinen door in rijen op muziek arm in arm heen en weer te schommelen. En ook dat het heelal uitdijt.

Dat je echter, als je een pasgeboren baby'tje zacht wiegend in slaap neuriet, het dan dodijnt, dat weten ze misschien niet, maar we geven ze het dan ook graag cadeau. Het werkwoord, welteverstaan, niet de boreling! Hoe dan ook, we willen ons niet blootstellen aan gewelddadige agressie, en voor wat gedodijn hebben we ons leven echt niet veil. In een notendop: voor zoiets houden we ons gedeisd.

Maar waar haal je in godsnaam een bevredigend thema vandaan? Informatica? Vergeet het maar. Dat onze cybergeneratie wel weet hoe een bestand gedeletet en gesaved wordt en een programma geüpdatet, betekent niet dat héél die generatie er een is van whizzkids. Akkoord, een apenstaart (dat at-sign, weet je wel) kennen ze natuurlijk wel, maar bij authentieke digibeten houdt het daar ook op.

Nee, geen discriminerende informaticatoestanden dus. Er zijn trouwens ook enkele meiden onder de finalisten. En zoals iedereen al sinds lang bevroedde... Lap, daar gaan we weer de seksistische toer op! En dan te bedenken dat op het vlak van de numerieke meisjes-jongensverhouding 16 van de 30 finalisten... Jawel! Het is niet echt het leeuwendeel, maar wel een alarmerend teken aan de wand voor de jongens! Verleden jaar lag de verhouding wel even anders!

We zoeken dus een thema dat geen gemor produceert. Sport? Ook al uitgesloten. Dat er door dit juniorenpubliek al eens gebasketbald wordt op de speelplaats of gecrost in de duinen of gekanoed op de Lesse, betekent nog niet dat ze allemaal sportmaniakken zijn.

Wordt het fysiek immobilisme van de jongeren trouwens niet luidkeels aangeklaagd? Liever luiwammesen en computerspelletjes spelen dan haasje-over, zo luidt het. En sommige niet-tennissters en -tennissers die niet eens het verschil kennen tussen tennis- en rugbyballen zouden weleens stennis kunnen trappen!

Je zou natuurlijk de wetenschappers kunnen bevoordelen en je tekst volproppen met erlenmeyers en thermo-elektrische toestanden, maar dan jaag je de aspirant-linguïsten tegen je in het harnas. En anderzijds mag je dan die wetenschappers niet tegen de haren in strijken en in het andere uiterste vallen met een teveel aan termen als tussen-n'etjes en konsoorten .

En dan moet je ook rekening houden met de leeftijd! Junioren zijn vijfde- en zesdejaars. Eén jaartje verschil stelt niet veel voor? Wat een illusie! We gaan zeker niet zover te beweren dat de vijfdejaars nog maar net de puberteit en de acne ontgroeid zijn, en misschien nog naar bed gaan met een pluchen beer, maar er kan nogal wat gebeuren in dat ene jaar! En heel waarschijnlijk werd er voor die junioren vooral uit de laatstejaars gerekruteerd.

Jongerenmuziek als topic? Wee je gebeente als je het over gabbers en hakers en hardcore en gothic zou hebben. Want er zitten onder je publiek ook gegarandeerd Christoff- en VandaVanda-fans! Of exemplaren met een collectie cd'tjes van K3, en wie weet, van de M-kids! En die stiekeme fans mag je toch niet koeioneren! Tenzij je natuurlijk Marcel Vanthilt bent.

En hier en daar schuilt er misschien zelfs een klassiekemuziekfan onder het publiek, die zweert bij accelerando's, andantes en kleinetertstoonladders, en misschien een deelname aan de Koningin Elizabethwedstrijd of een ander chic en prestigieus concours ambieert.

Gooien wij het even over de klerenboeg? Inderdaad, zowat alle junioren zijn obsessief bezig met hun vestimentaire outfit. Te laat op de nieuwste hypetrein gesprongen? Een regelrechte calamiteit! Foute sokken of T-shirts, een accessoire dat sinds een maand mallotig aandoet, een piercing op een plaats waar het de goegemeente allang niet meer choqueert? Afgrijselijk !

Ach, we weten het: punkers droegen in de vroege eighties ook provocerende veiligheidsspelden. En zelfs de samensteller heeft ze nog gedragen. Zij het dan wel in zijn luiers. (Niet in zijn pampers, want dat niet zo ecologische ding moest in het naoorlogse Vlaanderen nog zijn sanitaire intrede doen. En die poepdoek werkt overigens met klittenband.)

De klerenboeg dus? Maar weer loert discriminatiegevaar om de hoek, want anderen deert het dan weer niet dat ze erbij lopen als een angstaanjagende vogelschrik, met ongeschampoode hardos. Die gaan dan natuurlijk vervaarlijk hun stekels opzetten!

En toch, als het erop aankomt, en daarmee bedoelen we dan als de jongedame aan de arm van pa stralend naar het altaar schrijdt, dan wordt alle non-conformisme overboord gegooid en sleept ze in haar kielzog toch maar een bruidssluier mee. En de bruidegom heeft zich om ma te plezieren alvast met een corsage opgefleurd.

Inzoomen op de actualiteit? Tja, niet alle jongeren volgen met argusogen het reilen en zeilen in ons wereldje. Weten ze alles over die mini-pcb-crisis? Over auditrapporten? Over het VN-tribunaal in Den Haag? Over een putsch door verzetsstrijders in een of ander Zuid-Amerikaans land? Het woord kennen ze naar verluidt niet eens. Een coup dus maar, maar dan wel een zonder uier.

Moeten we het hebben over de Britse glamourprinses Margaret die toentertijd op een of ander Caraïbisch eiland probeerde niet weg te kwijnen ten gevolge van een onmogelijke liefde? Maar over romantische liefdes zijn de junioren natuurlijk goed geïnformeerd. En Valentijnsdag is tenslotte nog maar twee weken voorbij.

Maar als we in ons dictee als leidmotief ene Filip en zijn Mathilde of een prins van bij onze noorderburen met zijn welbespraakte uitverkorene uit Tangoland opvoeren, dan zullen de jongens misschien amok maken. Want als er iets is waar ze een broertje aan dood hebben... Al weten ze natuurlijk wel dat ons aller Mathilde sinds kort de titel Bontbitch op haar summiere palmares mag schrijven. En ook dat een of ander eredoctoraat humoris causa in de Leuvense academische wereld nogal wat commotie veroorzaakte. De Aalsterse carnavalisten wisten het drie weken geleden sowieso.

Iets over eten? Ja, maar dan zeker niet over culinaire etiquette. Dit is namelijk de microgolfvengeneratie, weet je wel. Voor hen moet het allemaal haastje-repje. Van copieus eten, bijvoorbeeld met een viergangenmenu, is geen sprake meer. Paella kennen ze natuurlijk wel, sinds die hete kussen uit Salou. En chinezen kan er ook nog wel af. (In een Chinees restaurant, natuurlijk.)

Ach, al degenen die destijds een minderheidsgroep voor het hoofd stootten, weten maar al te goed hoe gemakkelijk je op criticasters stuit. Je sociaal, politiek en moreel correct gedragen, dat is de boodschap! Maar hoe maak je bijvoorbeeld een dictee voor junioren die met dyslexie zitten?

Eigenlijk bekruipt je als samensteller weleens de bijna onbedwingbare sadistische lust om een allegaartje te maken van wat in de preselectieproef gestopt werd, en dát de finalisten voor te schotelen. Even testen?

De getatoeëerde hortensiakweker, een echte klerelijer, geruggensteund door zijn ervaring als 60+'er, flirtte op Hemelvaartsdag met een koketterende oogverblindend mooie leerling-verpleegster in een minuscuul intrigerend mini-jurkje, complimenteerde haar uitgebreid, en vroeg haar of zij misschien als zijn metgezellin mee wilde naar zijn luxueuze Provençaalse villa, om er in dat liefdesnestje wat te zottebollen op een boogschuit van de Middellandse Zeekust, naar zijn zeggen een echt aardse paradijs.

Enigszins handtastelijk en extatisch geworden ontwaarde hij bij gebrek aan een dodehoekspiegel de aanval van haar welgevormde knie op zijn kleinood niet, waardoor hij de eerstvolgende dagen geen laxemiddel meer nodig zou hebben en de term pingpongspel heel onaangename associaties zou veroorzaken. Waar hij even tevoren nog cupidootjes zag rondfladderen, waren dat na haar kniestoot sterretjes, zo talrijk en dieppaars als bloesems in een lavendelveld onder een wolkeloze hemel.

Deze passus zal ons gegarandeerd niet in dank afgenomen worden! De reactie is zó voorspelbaar: "Maar meneer, dat moesten we toch niet meer kennen?!" Maar ondertussen zitten wij voor ons juniorendictee jammer genoeg nog altijd zonder dicteethema! Weet je wat? We doen het voor deze editie erzonder!

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

In de opgave waren een aantal woorden verkeerd gespeld.

1. Waarom chocolaatjes met t moet en karbonaadjes met d, dat heeft hij al tot vervelens toe uitgelegd, maar ik vrees dat hij het nog eens zal moeten doen, want het blijft een huizenhoog probleem. Zijn nieuwe poging dreigt dan wel weer faliekant af te lopen en ontaardt wellicht in een welles-nietesdiscussie.
2. Als je een boxershort draagt, hoef je tenminste je bikinilijn niet bij te werken. Als je er op het naaktstrand in zerokini of evakostuum bij loopt evenmin trouwens.
3. In de kersttijd wordt je straks wel duidelijk dat die geplogenheden uit mijn lagereschooltijd nog heel levendig zijn.
4. Dit vind ik het treffendste bewijs dat een yeti beslist geen kuddedier is. Constant bedreigd worden door lawinegevaar is overigens voor dieren die collectief en gezamenlijk rondtrekken niet echt bevorderlijk voor het voortbestaan van de soort.
5. Ik ben het niet die aanvaardt dat de vrije meningsuiting hier aan banden gelegd wordt.
6. Met die secondelijm is het echt niet nodig de twee delen enkele seconden lang tegen elkaar te drukken.